

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

SEIMO KONTROLIERĖS INICIATYVA DĖL LIETUVOS KALĖJIMŲ TARNYBOS PAREIGŪNŲ BENDRAVIMO SU NUTEISTAISIAIS (SUIMTAISIAIS), KALBANČIAIS KITOMIS NEI ANGLŲ IR RUSŲ KALBOMIS, INFORMACIJOS JIEMS TEIKIMO PAŽYMA

2024-12-30 Nr. 4D-2023/1-1100
Vilnius

TYRIMO PAGRINDAS

1. Tyrimas pradėtas Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierės Erikos Leonaitės 2023 m. spalio 31 d. sprendimu Nr. 4D-2023/1-1100.

Tyrimo tikslas. Nustatyti, kaip Lietuvos kalėjimų tarnybos (toliau - LKT) kalėjimuose pareigūnai bendrauja su nuteistaisiais (suimtaisiais), kalbančiais kitomis nei anglų ir rusų kalbomis, kaip jiems teikia informaciją.

Tyrimo pagrindas. Pagrindas pradėti tyrimą savo iniciatyva yra Seimo kontrolierių įstatymo 13 straipsnio 3 dalis, kurioje nustatyta, kad, jeigu skundas yra gautas žodžiu, telefonu arba Seimo kontrolierius nustatė pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeistų žmogaus teisių ir laisvių požymių iš visuomenės informavimo priemonių bei iš kitų šaltinių, Seimo kontrolierius gali pradėti tyrimą savo iniciatyva.

Šiuo atveju tyrimas savo iniciatyva pradėtas atsižvelgiant į tai, kad buvo gauta informacija iš Lietuvos žmogaus teisių centro dėl LKT Pravieniškų 2-ajame kalėjime laisvės atėmimo bausmę atliekančio Kolumbijos piliečio kreipimosi, kuriame nurodyta, jog nėra užtikrinta galimybė gauti informaciją, išverstą į jam suprantamą (ispanų) kalbą. Dėl šių priežasčių nuteistasis nesupranta jam siunčiamų raštų turinio ir nežino, kokio turinio dokumentus turi pasirašyti.

Tyrimo objektas. LKT kalėjimuose laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų (suimtųjų), suprantančių ir kalbančių kitomis nei anglų ir rusų kalbomis, teisių užtikrinimas.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Nustatytos tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

2. Seimo kontrolierė, pradėjusi tyrimą savo iniciatyva, dėl informacijos ir ją patvirtinančių dokumentų gavimo 2023 m. lapkričio 16 d. raštu Nr. 4D-2023/1-1100/3D-2347 kreipėsi į Lietuvos kalėjimų tarnybos direktorių, prašydama informuoti apie situaciją ir pateikti atsakymus į užduotus klausimus.

2023 m. gruodžio 21 d. buvo gautas LKT administracijos 2023 m. gruodžio 23 d. raštas Nr. S-1569, kuriuo paaiškinama:

2.1. „[...] vykdant tarnybą bei atliekant pareigybės aprašymuose numatytas funkcijas, kai veikla susijusi su užsienio šalių piliečiais, pareigūnai bei kiti darbuotojai vadovaujasi Lietuvos

Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau – BVK) 49 straipsnio ir Lietuvos Respublikos suėmimo vykdymo įstatymo 13 straipsnio 3 dalies nuostatomis – nuteistiesiems (suimtiesiems) užsieniečiams suteikiama teisė palaikyti ryšius su savo valstybės diplomatinėmis atstovybėmis ir konsulinėmis įstaigomis, įskaitant teisę susitikti, paskambinti ar susirašinėti su savo valstybės diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos atstovais. Vadovaujantis Laisvės atėmimo vietų įstaigos vidaus tvarkos taisyklių (toliau – Taisyklės), patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2022 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 1R-444, 41 punktu, laisvės atėmimo vietų įstaigos administracijos padaliniuose, kuriuose bausmė ar suėmimas vykdomas užsieniečiui, jam prieinamos ir matomos vietose skelbiami jo valstybės diplomatinės atstovybės ir konsulinių įstaigų kontaktai (jeigu tokios institucijos vykdo veiklą Lietuvos Respublikoje). Taip pat pažymėtina, kad atsižvelgiant į Europos Tarybos tikslą siekti didesnės savo narių vienybės imantis bendrų veiksmų bei siekiant sušvelninti bet kokią galimą kalinamų užsieniečių izoliaciją ir palengvinti jų kalinimą bei juos socialiai reintegruoti, Europos Tarybos Ministrų Komitetas 2012 m. spalio 10 d. 1152-ame ministrų atstovų susitikime priėmė Rekomendaciją dėl kalinamų užsieniečių (Rec(2012)12). Atsižvelgiant į tai, jog minėtos rekomendacijos tekstas internetinėje erdvėje yra prieinamas tik anglų kalba, tuometinio Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (nuo 2023-01-01 – LKT) Resocializacijos skyriaus iniciatyva minėta rekomendacija buvo išversta į lietuvių kalbą (kopija pridedama) ir vertimas pateiktas tuometinių laisvės atėmimo vietų įstaigų Resocializacijos skyrių specialistams susipažinimui ir naudojimuisi, siekiant tinkamai organizuoti ir unifikuoti darbą su specifine nuteistųjų užsieniečių grupe. Informuojame, kad atskiru dokumentu pareigūnų bendravimo su nuteistaisiais (suimtaisiais) užsieniečiais tvarka nėra reglamentuota. [...].“

2.2. „[...] Atsižvelgiant į turimus statistinius duomenis (nuteistųjų skaičių, kilmės šalį), 2021 m. Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Resocializacijos skyriaus darbuotojai parengė unifikotą informaciją (lankstinukus) suimtiesiems ir nuteistiesiems užsieniečiams apie jų pagrindines teises, pareigas ir bausmės atlikimo tvarką anglų ir rusų kalbomis (kopijos pridedamos), suorganizuota šių lankstinukų leidyba (Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2021-12-10 raštas Nr. LV-5795, 2021-12-10 raštas Nr. 1S4126) (kopijos pridedamos). Lankstinukai pateikti tuometinėms laisvės atėmimo vietų įstaigoms, kuriose jie dalinami kalinamiems užsieniečiams. Pažymėtina, kad siekiant išplėsti kalbų pasirinkimą teikiant aukščiau nurodytą informaciją nuteistiesiems (suimtiesiems) užsieniečiams, bendradarbiaujant su Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija šiuo metu yra parengti ir organizacijos profesionalių vertėjų išversti lankstinukai apie nuteistųjų (suimtųjų) teises, pareigas ir draudimus į prancūzų, turkų, ispanų, lenkų, kartvelų/gruzinių, persų (farsi), urdų, arabų, kurdų kalbas (kopijos pridedamos). Šiuo metu yra vykdoma minėtų lankstinukų gamyba (spausdinimas). Nurodytos kalbos buvo parinktos atsižvelgiant į kalbų naudojimo ir (ar) supratimo pasiskirstymą ir poreikį laisvės atėmimo vietose bei į šalis, iš kurių atvykę nuteistieji užsieniečiai gali suprasti nurodytą kalbą: kurdų kalba (kurmandži dialektas) – Irakas, Iranas, Turkija, Kaukazas, Sirija ir kt.; turkų kalba – Azerbaidžanas, Turkmėnistanas, Uzbekistanas, Kazachstanas, Kirgizija, Tadžikistanas, Turkija ir kt.; persų kalba (farsi) – Iranas, Afganistanas, Tadžikistanas, Jemenas, Pakistanas, Irakas, Omanas ir kt.; arabų kalba – dauguma šalių Artimųjų Rytų kraštuose – Irakas, Sirija, Libanas, Jordanija, Arabijos pusiasalis, Šiaurės Afrika, Egiptas, Sudanas, Libija, Tunisas, Marokas, Alžyras ir kt.; urdų kalba – Pakistanas, Indija ir kt. Atkreiptinas dėmesys, jog rengiant lankstinukus anglų, rusų ir kitomis aukščiau nurodytomis kalbomis, siekiant minimalizuoti verbalinę kalbą bei padidinti supratimo lygmenį, buvo pasitelktos ir vizualinės priemonės (paveikslėliai). Supažindinant nuteistuosius (suimtuosius) užsieniečius su bausmės atlikimo ar suėmimo vykdymo tvarka, jų teisėmis, pareigomis ir draudimais žodžiu ir raštu, kalėjimuose nuteistiesiems (suimtiesiems) įteikiami turimi lankstinukai, taip pat pasitelkiamos internetinės vertimo priemonės, išversta aktuali informacija (dažniausiai anglų ir (ar) rusų kalbomis) atspausdinama ir įteikiama nuteistiesiems (suimtiesiems). Bendraudami su nuteistaisiais (suimtaisiais) užsieniečiais, pareigūnai siekia informaciją jiems pateikti suprantama kalba. Pateikiant informaciją žodžiu, išversti informaciją padeda užsieniečiams suprantamą kalbą mokantys pareigūnai (dažniausiai anglų ir rusų kalbomis), esant poreikiui, su pareigūnais ir kitais darbuotojais, turinčiais

geresnius užsienio kalbos įgūdžius, bendradarbiaujama laisvės atėmimo vietos mastu. Skirstant asmenis į gyvenamąsias patalpas, pagal galimybes atsižvelgiama į tai, kad nuteistieji (suimtieji) užsieniečiai galėtų bendrauti tarpusavyje ir iškilus klausimams, pareigūnams galėtų padėti susikalbėti. Daugeliu atveju užsieniečių supažindinimas su baudmės atlikimo ar suėmimo vykdymo tvarka, jų teisėmis, pareigomis ir draudimais fiksuojamas Suimtųjų ir nuteistųjų priėmimo asmeniniais klausimais (žodinių prašymų) registracijos, Nuteistųjų (suimtųjų) individualių priėmimų pas specialistą apskaitos žurnaluose, individualaus darbo su nuteistuoju knygelėje pasirašytinai (dokumentų pavyzdžių kopijos pridedamos). Pravieniškųjų 2-jame kalėjime nuteistiesiems (suimtiesiems) užsieniečiams taip pat pateikiami neoficialūs vidaus tvarkos taisyklių ir BVK vertimai anglų ir rusų kalbomis (kopijos pridedamos). Siekiant užtikrinti informacijos suprantamumą laisvės atėmimo vietose esantiems užsieniečiams, riboto interneto prieigos svetainių, kuriomis gali naudotis nuteistieji (suimtieji), minimalus sąrašas papildytas svetaine „Vertėjas“ (<https://vertejas.lt>), kurioje asmenys gali pasinaudoti nemokamu teksto vertimo į daugiau nei šimtą populiariausių kalbų, tokiu būdu išverčiant reikiamus dokumentus, teisės aktus ar administracinius sprendimus į jiems suprantamą užsienio kalbą (pridedama LKT Resocializacijos koordinavimo skyriaus 2023-07-05 tarnybinio pranešimo Nr. LV-31019 kopija).“

2.3. „Nurodome, kad oficialiai baudmės atlikimo tvarką, nuteistųjų (suimtųjų) teises, pareigas ir draudimus reglamentuojantys dokumentai nei valstybės, nei LKT lygmeniu išversti nėra. Kalėjimuose vykdant veiklą naudojamosi tik neoficialiais vertimais, tačiau pažymėtina, jog šie vertimai yra padaryti/daromi konsultuojantis su kalbų specialistais, naudojantis specializuotu Europos Tarybos puslapyje esančiu vertimo įrankiu Digital Europe Language tools eTranslation (<https://webgate.ec.europa.eu/etranslation/public/welcome.html>).“

2.4. „Nurodome, kad LKT kalėjimuose šio rašto rengimo metu yra penki nuteistieji (suimtieji), nesuprantantys ir (ar) nekalbantys anglų ir (ar) rusų kalbomis. Pravieniškųjų 2-ajame kalėjime šiuo metu laikomas vienas Ispanijos Karalystės pilietis bei vienas Latvijos Respublikos pilietis (ispanų ir latvių kalbos atitinkamai), Vilniaus kalėjime – vienas Moldovos Respublikos pilietis, Kauno kalėjime (veiklos adresu A. Mickevičiaus g. 11) – vienas suimtas, kalbantis gimtąja ispanų kalba, Panevėžio kalėjime – viena užsienio pilietė, kalbanti tik ispanų kalba.“

2.5. „Vadovaujantis Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875, 24.1 papunkčiu, 25 punktu ir Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2015 m. spalio 22 d. įsakymo „Dėl asmenų rašymų, skundų ir kitų kreipimusių, parašytų ne valstybine kalba priėmimo“ Nr. V-393 nuostatomis, nuteistųjų (suimtųjų) užsieniečių rašytiniai skundai (prašymai) priimami valstybine, rusų ir anglų kalbomis. Atsižvelgiant į tai, kad tam tikros nuteistųjų (suimtųjų) teisės ir galybės yra ribojamos, jų prašymai (skundai) gali būti priimami ir kitomis kalbomis. Tokiais atvejais, atsižvelgiant į darbuotojų kompetenciją ir užsienio kalbos mokėjimo lygį, atliekamas šių kreipimusių neoficialus vertimas arba perkama vertimo paslauga.“

2.6. „Nurodome, kad atliekant vertimus žodžiu ir (ar) raštu, bendraujant su nuteistaisiais (suimtaisiais), aiškinant jiems įteiktų dokumentų turinį, pasitelkiami asmenys (darbuotojai, kiti nuteistieji (suimtieji), mokantys kalbą ir (arba) techninės priemonės (daugiakalbės internetinės automatinio vertimo priemonės, kiti žodynai). Tokiu būdu išversti atsakymai pareiškėjo pageidavimu atspausdinami ir įteikiami (pridedama nuteistajam teikto nutarimo, versto į rusų kalbą, kopija). Taip pat nurodome, kad nuteistieji (suimtieji), naudodamiesi riboto interneto prieiga laisvės atėmimo vietoje, gali pasinaudoti [...] nurodyta internetine automatinio vertimo svetaine.“

2.7. „Bendraujant su laisvės atėmimo vietose esančiais užsieniečiais, nekalbančiais rusų ir (ar) anglų kalbomis, pasitelkiami darbuotojai, suprantantys ir sugebantys kalbėtis užsienio piliečiui suprantama kalba (pvz., ispanų, prancūzų, vokiečių ir kt.), esant sutikimui – kiti užsieniečio suprantama kalba kalbantys nuteistieji (suimtieji). Informacija taip pat pateikiama pokalbio metu naudojantis internetinėmis vertimo priemonėmis.“

2.8. „Informuojame, kad šiuo metu tarp LKT ir UAB „A“ yra sudaryta pirkimo sutartis Nr.

<...> (kopija pridedama), numatanti vertimo paslaugas raštu į/iš anglų, ispanų, lenkų, norvegų, rumunų, rusų ir vokiečių kalbas. Tarp LKT ir UAB „B“ sudaryta pirkimo sutartis Nr. <...> (kopija pridedama), numatanti vertimo žodžiu (nuosekliojo vertimo) paslaugas į/iš anglų, ispanų, lenkų, norvegų, rumunų, rusų ir vokiečių kalbas. Atkreiptinas dėmesys, kad šiuo metu sudarytos sutartys yra orientuotos ir plačiausiai naudojamos baudžiamajame procese, todėl, atsižvelgiant į laisvės atėmimo vietose nustatytą poreikį, šiuo metu planuojama inicijuoti galiojančių sutarčių keitimą arba naujų sutarčių sudarymo procesą, siekiant sudaryti platesnes galimybes nuteistiesiems (suimtiesiems) užsieniečiams naudotis vertimo raštu ir (ar) žodžiu paslaugomis. Pažymėtina, jog LKT buvo atlikta vertėjo paslaugų poreikio analizė, kurioje nustatyta, jog didžiausias vertimo paslaugų poreikis yra verčiant teisės aktus, sprendimus, susijusius su nuteistojo (suimtojo) teisinės padėties pokyčių klausimais ar teikiamomis sveikatos paslaugomis. Įvertinus vertimo paslaugų poreikį konkrečiose laisvės atėmimo vietose nustatyta, jog didžiausias poreikis yra vertimo į rusų ir anglų kalbas (Marijampolės, Alytaus, Pravieniškių 1-jame, Pravieniškių 2-ajame, Panevėžio, Šiaulių, Vilniaus kalėjimuose), turkų kalbą (Marijampolės, Pravieniškių 1-ajame, Šiaulių kalėjimuose), prancūzų kalbą (Marijampolės, Šiaulių kalėjimuose), ispanų kalbą (Pravieniškių 2-jame kalėjime), vokiečių kalbą (Marijampolės kalėjime). Nesant galimybės nedelsiant gauti vertimo paslaugas žodžiu, bendraujant su nuteistuoju (suimtuoju) pasitelkiamos internetinės vertimo priemonės, kiti darbuotojai, pagal galimybes tarpininkauja nevyriausybinų organizacijų savanoriai, esant sutikimui – kiti nuteistieji (suimtieji). Siekiant užtikrinti laisvės atėmimo, arešto bausmę ar kardomąją priemonę (suėmimą) atliekančių užsienio šalių piliečių bei asmenų be pilietybės gerovę, LKT glaudžiai bendradarbiauja su Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos, su kuria LKT nuo 2021 m. yra sudarius bendradarbiavimo sutartį, atstovais.“

2.9. „[...] nuteistasis [*Seimo kontrolieri varda ir pavardė žinomi; asmuo, bendraujantis tik ispanų kalba*] (toliau – Pareiškėjas) į LKT yra kreipęsis su 2023-09-05 skundu Nr. 2G-2067, į kurį pateiktas LKT 2023-09-29 atsakymas Nr. 2S2250; su 2023-10-05 skundu Nr. 2G-2364, į kurį pateiktas LKT 2023-10-24 atsakymas Nr. 2S2472; su 2023-10-05 prašymu Nr. 2G-2365, į kurį pateiktas LKT Pravieniškių 2-ojo kalėjimo (toliau – Pravieniškių 2-asis kalėjimas) viršininko 2023-10-16 atsakymas Nr. SN-23-2590; su 2023- 10-19 skundu Nr. 2G-2502, į kurį pateiktas LKT 2023-11-17 atsakymas Nr. 2S-2735; su 2023-11- 09 prašymu Nr. 2G-2670, į kurį pateiktas LKT 2023-11-24 atsakymas Nr. 2S-2825 (kreipimusi ir atsakymų į juos kopijos pridedamos). Prie šio rašto taip pat pridedamos 2023 metų Pareiškėjo kreipimusi į Pravieniškių 2-ojo kalėjimo viršininką bei atsakymų į juos kopijos. Pažymime, kad vadovaujantis Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875, 41 punktu, atsakymai į prašymus ar skundus Pareiškėjui yra teikiami valstybine lietuvių kalba, tačiau Resocializacijos skyriaus specialistė, atsakinga už Pareiškėjo būrį, atlieka neoficialų vertimą jam suprantama kalba, naudojant informacinių technologijų priemones ir programas.“

2.10. 2024 m. balandžio 29 d. papildomai buvo gautas LKT administracijos 2024 m. balandžio 29 d. raštas Nr. S-1S-2785, kuriuo paaiškinama: „[...] informuojame, kad visi atsakymai bei sprendimai Pareiškėjui yra verčiami į jam suprantamą ispanų kalbą, paaiškintos jo galimybės dirbti Lietuvoje, esant poreikiui atsakingi pareigūnai suteiks pagalbą kreipiantis į atitinkamas institucijas.“

3. Seimo kontrolierė, 2024 m. spalio 3 d. raštu Nr. 4D-2023/1-1100/3D-1909 papildomai kreipėsi į Lietuvos kalėjimų tarnybos direktorių, prašydama informuoti kas yra padaryta siekiant palengvinti nuteistųjų / suimtųjų nekalbančių anglų ir / ar rusų kalbomis užsieniečių padėtį ir prašė pateikti atsakymus į užduotus klausimus.

2024 m. lapkričio 7 d. buvo gautas LKT administracijos 2024 m. spalio 31 d. raštas Nr. S-6963, kuriuo paaiškinama:

3.1. „Siekiant išplėsti kalbų pasirinkimą teikiant informaciją nuteistiesiems (suimtiesiems) užsieniečiams, bendradarbiaujant su Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija, buvo parengti ir

organizacijos profesionalių vertėjų išversti lankstinukai apie nuteistųjų (suimtųjų) teises, pareigas ir draudimus į prancūzų, turkų, ispanų, lenkų, kartvelų, persų (farsi), urdų, arabų, kurdų kalbas. Minėti lankstinukai buvo pagaminti (paslaugos pirkimo paraiška Nr. ŽPP-449/2023-12-08) ir išdalyti kalėjimams naudojimui 2024-03-19 LKT Resocializacijos skyrių viršininkų pasitarimo metu.“

3.2. „LKT yra sudariusi pirkimo sutartį Nr. <...> su UAB „A“ dėl vertimo raštu į / iš anglų, ispanų, lenkų, norvegų, rumunų, rusų ir vokiečių kalbų paslaugų. Taip pat sudaryta pirkimo sutartis Nr. <...> su UAB „B“ dėl vertimo žodžiu (nuosekliojo vertimo) paslaugų į / iš anglų, ispanų, lenkų, norvegų, rumunų, rusų ir vokiečių kalbų. Minėtų galiojančių sutarčių keitimo / praplėtimo / naujų sutarčių sudarymo procesai inicijuoti nebuvo, todėl jos nėra pakeistos.

Dėl galimybės šių sutarčių pagrindu atlikti nuteistųjų skundų ir prašymų vertimus, primename, kad Lietuvos kalėjimų tarnybos direktoriaus 2023 m. gruodžio 21 d. rašto Nr. 1S-7298 2.5 papunktyje nurodoma, kad, vadovaujantis galiojančių teisės aktų nuostatomis, nuteistųjų (suimtųjų) užsieniečių rašytiniai skundai (prašymai) priimami valstybine kalba, taip pat rusų ir anglų kalbomis. Atsižvelgiant į tai, kad tam tikros nuteistųjų (suimtųjų) teisės ir galimybės yra ribojamos, jų prašymai (skundai) gali būti priimami ir kitomis kalbomis. Minėtose sutartyse nėra numatytas skundų ir prašymų vertimas, tačiau, atsižvelgiant į poreikį, jis gali būti organizuojamas.

Šiuo metu sudarytos sutartys yra orientuotos ir plačiausiai naudojamos baudžiamajame procese, tačiau pažymėtina, jog tiek sutartyje dėl vertimo paslaugos raštu, tiek sutartyje dėl vertimo paslaugos žodžiu (sutarčių 3.4.2 papunkčiai) numatyta, kad LKT turi teisę be atskiros šalių susitarimo įsigyti sutarties priede nenurodytų, tačiau su pirkimo objektu susijusių paslaugų, neviršydama 10 (dešimties) procentų pradinės sutarties vertės. Informuojame, kad, atsižvelgiant į kalėjimų Resocializacijos skyrių darbuotojų (pirminius vertinimus atliekančių psichologų bei vertinimo ir analizės komandų darbuotojų) išsakytus poreikius, atliekant naujai atvykusio nuteistojo pirminį vertinimą arba nuteistojo nusikalstamo elgesio rizikos vertinimą, jei vertinamas asmuo nemoka valstybinės kalbos, numatoma galimybė pasitelkti vertėjus, verčiančius žodžiu iš anglų, ispanų, lenkų, norvegų, rumunų, rusų ir vokiečių kalbų. Apie tai minėti darbuotojai 2024-10-11 informuoti elektroniniu laišku.

Taip pat informuojame, kad šiuo metu planuojama sutarčių pagrindu organizuoti parengtų teisės aktų ir pagrindinės aktualios informacijos, susijusios su pagrindinėmis kalėjimų taisyklėmis, nuteistųjų ir suimtųjų teisėmis bei pareigomis, santraukų vertimą raštu į užsienio kalbas (estų, latvių, prancūzų, vokiečių, lenkų, ukrainiečių, moldavų, kartvelų).“

3.3. „Pažymime, kad LKT direktoriaus pavaduotojo 2024-08-12 tarnybiniu pranešimu Nr. LV-45533 buvo papildytas riboto interneto prieigos svetainių sąrašas (kopija pridedama), įtraukiant tam tikras interneto svetaines užsienio kalbomis.

Laisvės atėmimo vietose taip pat organizuojami užsiėmimai nuteistiesiems (suimtiesiems) užsienio piliečiams jiems suprantama kalba (pvz., LKT Panevėžio kalėjime Ukrainos, Latvijos, Estijos, Rumunijos ir Venesuelos pilietėms vesti užsiėmimai rusų ir ispanų kalbomis, LKT Kauno kalėjime 2024-03-15 suimtiesiems pateikta atnaujinta aktuali informacija rusų kalba, organizuotos anglų kalbos pamokos rusakalbams, LKT Pravieniškių 2-ajame, Alytaus ir Marijampolės kalėjimuose nuteistieji užsieniečiai mokomi lietuvių kalbos). Informuojame, kad, siekiant užtikrinti užsienio šalių nuteistųjų teisę atlikti laisvės atėmimo bausmę atviro tipo bausmės sąlygomis, LKT direktoriaus 2024 m. gegužės 15 d. tarnybiniu pranešimu Nr. LV-29127 (kopija pridedama) kalėjimų viršininkams nurodyta, jog LKT Vilniaus kalėjime (Sniego g. 1, Vilnius) numatoma iki 20 vietų nuteistųjų užsienio piliečiams.“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

4. *Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau – BVK):*

5 *straipsnis* – „1. Bausmes atliekantys nuteistieji, kurie yra Lietuvos Respublikos piliečiai, turi visas Lietuvos Respublikos piliečiams Lietuvos Respublikos įstatymų, Europos Sąjungos teisės aktų ir tarptautinių sutarčių nustatytas teises, laisves ir pareigas su Lietuvos Respublikos įstatymuose,

Europos Sąjungos teisės aktuose, tarptautinėse sutartyse, teismo nuosprendžiuose ar nutartyse nustatytais apribojimais. 2. Bausmes atliekančių nuteistųjų, kurie yra užsieniečiai, teisinę padėtį nustato Lietuvos Respublikos įstatymai ir tarptautinės sutartys, reglamentuojančios šių asmenų teises, laisves ir pareigas jiems esant Lietuvos Respublikoje, taip pat teismo nuosprendžiai ar nutartys.“

30 straipsnis – „[...] 3. Į bausmės atlikimo vietą atvykę nuteistieji ne vėliau kaip kitą dieną pasirašytinai supažindinami su bausmės atlikimo tvarka, jų teisėmis, pareigomis ir draudimais. Šią informaciją laisvės atėmimo vietų įstaiga pateikia lietuvių kalba arba nuteistojo gimtąja kalba, arba ta kalba, kurią nuteistasis supranta. Teisingumo ministro nustatyta tvarka bausmės atlikimo vietose turi būti skelbiamos nuteistųjų teisės, pareigos, jiems taikomi draudimai ir kita su laisvės atėmimo bausmių vykdymu susijusi aktuali informacija, taip pat nuteistųjų dienotvarkė.“

49 straipsnis – „1. Nuteistieji užsieniečiai turi teisę palaikyti ryšius su savo valstybės diplomatinėmis atstovybėmis ir konsulinėmis įstaigomis, įskaitant teisę susitikti, paskambinti ar susirašinėti su savo valstybės diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos atstovais. 2. Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių ir Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka nuteistieji užsieniečiai gali būti perduoti atlikti bausmės į kitą valstybę.“

100 straipsnis – „1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto ir laisvės atėmimo bausmes vykdančių įstaigų pareigūnų veiksmai ir jų priimti sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios įstaigos direktoriui. Bausmę vykdančios įstaigos direktorius šį skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o kai dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo pabaigos dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytą bausmę vykdančios įstaigos direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo dienos gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui. [...]“

5. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – VAI):

28 straipsnis – „1. Administracinės procedūros kalba – valstybinė kalba. 2. Kai asmuo, dėl kurio galimai pažeistų teisių ir teisėtų interesų yra pradėta administracinė procedūra, nemoka ar nesupranta valstybinės kalbos arba dėl sensorinio ar kalbos sutrikimo negali suprantamai reikšti savo minčių, administracinėje procedūroje Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka turi dalyvauti vertėjas.“

6. Europos kalėjimų taisyklių (toliau – EKT):

30.1. papunktis – „Kiekvienam atvykusiam kaliniui ir tiek dažnai, kiek reikalinga, turi būti suteikta rašytinė ir žodinė informacija jam suprantama kalba apie kalėjime esamas drausmės taisykles ir apie teises ir pareigas kalėjime.“

37.1.papunktis – „Kaliniai, kurie yra užsienio piliečiai, turi būti nedelsiant informuojami apie jų teisę reikalauti leidimo susisiekti su diplomatinium ar konsuliniu atstovu tos šalies, iš kurios jie yra.“

38.3.papunktis – „Kalinių kalbiniai poreikiai turi būti patenkinami pasitelkiant kompetentingus vertėjus bei aprūpinant rašytine medžiaga tokiomis kalbomis, kokios yra vartojamos konkrečiame kalėjime.“

7. Europos Tarybos Ministrų Komitetas 2012 m. spalio 10 d. 1152-ame ministrų atstovų susitikime priėmė Rekomendaciją dėl kalinamų užsieniečių (Rec(2012)12). (toliau – Rekomendacija):

8 punktas – „Kalinamiems užsieniečiams, kuriems to reikia, turi būti suteikta atitinkama teisė į vertimą žodžiu ir raštu bei galimybė mokytis kalbos, kuri leistų jiems efektyviau bendrauti.“

15.1.papunktis - „Kiekvienam atvykusiam kalinamajam ar suimtajam užsieniečiui nedelsiant turi būti pateikiama informacija jam suprantama kalba apie:

- a) jo, kaip suimtojo, nuteistojo teises ir pareigas, įskaitant teisę susisiekti su šalies, iš kurios jis yra, diplomatinium ar konsuliniu atstovu;
- b) režimo reikalavimus ir nustatytas vidaus tvarkos taisykles;
- c) prašymų ir skundų pateikimo taisykles ir procedūras;

d) jo teisę į teisinę pagalbą ir konsultacijas.“

Tyrimo išvados

8. Tyrimas Seimo kontrolierės iniciatyva pradėtas įvertinus tai, kad praktikoje susiduriama su atvejais, kai nuteistieji, nekalbantys rusų / anglų kalbomis, negali susikalbėti su pareigūnais, gauti informacijos apie bausmės atlikimo tvarką, teises, pareigas ir taikomus draudimus jiems suprantama kalba, nesupranta gaunamų raštų turinio, nežino, kokio turinio dokumentus turi pasirašyti, nėra tinkamai užtikrinamos jų teisės.

Tyrimo metu Seimo kontrolierės atstovai buvo nuvykę į Pravieniškių 2-ąjį kalėjimą ir bendravo su nuteistaisiais užsieniečiais, nekalbančiais anglų / rusų kalbomis. Vizito metu, be kitų, buvo bendrauta ir su Pareiškėju, suprantančiu tik ispanų kalbą, kuris Pravieniškių 2-ajame kalėjime atlieka laisvės atėmimo bausmę.

Atsižvelgiant į tyrimo aprašytas aplinkybes, išvados pateikiamos dėl kiekvienos iš šių dalių atskirai:

8.1. dėl teisės suprantama kalba gauti informaciją apie bausmės atlikimo tvarką, nuteistųjų teises, pareigas bei taikomus draudimus;

8.2. dėl teisės teikti skundus, prašymus ir gauti atsakymus suprantama kalba.

Dėl teisės suprantama kalba gauti informaciją apie bausmės atlikimo tvarką, nuteistųjų teises, pareigas bei taikomus draudimus

9. Tyrimo metu buvo vertinama, kaip nuteistiesiems (suihtiesiems) užsieniečiams (taip pat ir Pareiškėjui, esančiam Pravieniškių 2-ajame kalėjime), nekalbantiems anglų / rusų kalbomis, užtikrinama teisė susipažinti su bausmės atlikimo tvarka, jų teisėmis, pareigomis bei taikomais draudimais.

10. BVK 5 straipsnyje numatyta, kad bausmes atliekančių nuteistųjų, kurie yra užsieniečiai, teisinę padėtį nustato Lietuvos Respublikos įstatymai ir tarptautinės sutartys, reglamentuojančios šių asmenų teises, laisves ir pareigas jiems esant Lietuvos Respublikoje, taip pat teismo nuosprendžiai ar nutartys, taigi, BVK nuostatos, kiek nuteistojo statuso nereglamentuoja kiti teisės aktai, taikomos ir nuteistiesiems užsieniečiams.

BVK 30 straipsnyje nurodyta, kad į bausmės atlikimo vietą atvykę nuteistieji ne vėliau kaip kitą dieną pasirašytinai supažindinami su bausmės atlikimo tvarka, jų teisėmis, pareigomis ir draudimais. Šią informaciją laisvės atėmimo vietų įstaiga pateikia lietuvių kalba arba nuteistojo gimtąja kalba, arba ta kalba, kurią nuteistasis supranta.

EKT nurodyta, kad kiekvienam atvykusiam kaliniui ir tiek dažnai, kiek reikalinga, turi būti suteikta rašytinė ir žodinė informacija jam suprantama kalba apie kalėjime esamas drausmės taisykles, apie teises ir pareigas kalėjime.

Rekomendacijoje taip pat įtvirtinta, kad kiekvienam atvykusiam kalinamajam ar suimtajam užsieniečiui nedelsiant turi būti pateikiama informacija jam suprantama kalba apie jų, kaip kalinių, teises ir pareigas, įskaitant ryšius su konsuliniais atstovais, pagrindiniai kalėjimo režimo ir vidaus tvarkos ypatumai, prašymų ir skundų pateikimo taisyklės ir tvarka, jų teisė į teisinę konsultaciją ir pagalbą.

11. Seimo kontrolierės atstovams nuvykus į Pravieniškių 2-ąjį kalėjimą patikrinti faktines aplinkybes ir susitikus su nuteistaisiais (suihtaisiais) užsieniečiais, nekalbančiais anglų ir (ar) rusų kalbomis, taip pat ir su Pareiškėju, nustatyta, kad Pareiškėjas su bausmės atlikimo tvarka, teisėmis, pareigomis ir draudimais supažindintas pasirašytinai, tačiau visi dokumentai buvo pateikti lietuvių kalba, kurios Pareiškėjas nesupranta, nes kalba tik ispanų kalba. Patikrinus Pareiškėjo asmens bylą ir

joje esančius dokumentus nustatyta, kad dokumentai, skirti Pareiškėjui, buvo teikiami lietuvių kalba, vertimo į kitą (ispanų) kalbą nebuvo aptikta. Dokumentai buvo Pareiškėjo pasirašyti.

12. Tyrimo metu LKT pripažino, kad oficialiai baudmės atlikimo tvarką, nuteistųjų (suimtųjų) teises, pareigas ir draudimus reglamentuojantys dokumentai nei valstybės, nei LKT lygmeniu nėra oficialiai išversti, kalėjimuose vykdant veiklą naudojamosi tik neoficialiais vertimais (šios pažymos 2.3 papunktis). Pravieniškių 2-jame kalėjime nuteistiesiems (suimtiesiems) užsieniečiams pateikiami tik neoficialūs vidaus tvarkos taisyklių ir BVK vertimai tik anglų ar rusų kalbomis, į kitas kalbas vertimų nėra.

Pagal LKT Seimo kontrolieri pateiktą statistiką, kalėjimuose (LKT rašto rengimo ir pateikimo Seimo kontrolieri metu, šios pažymos 2 punktas), buvo laikomi penki nuteistieji (suimtieji), nesuprantantys ir (ar) nekalbantys anglų ir (ar) rusų kalbomis. Pasak LKT administracijos, yra parengti ir vertėjų išversti lankstinukai apie nuteistųjų (suimtųjų) teises, pareigas ir draudimus į prancūzų, turkų, ispanų, lenkų, kartvelų, persų (farsi), urdų, arabų, kurdų kalbas; kalbos buvo parinktos atsižvelgiant į kalbų naudojimo ir (ar) supratimo pasiskirstymą ir poreikį laisvės atėmimo vietose bei į šalis, iš kurių atvykę nuteistieji užsieniečiai gali suprasti nurodytą kalbą (šios pažymos 2.2. papunktis). Minėti lankstinukai buvo pagaminti ir išdalyti kalėjimams naudojimui 2024 m. kovo 19 d. LKT Resocializacijos skyrių viršininkų pasitarimo metu (šios pažymos 3.1 papunktis). Šią iniciatyvą Seimo kontrolierė vertina teigiamai, tačiau susipažinusi su lankstinukų turiniu vertina, jog vien lankstinukuose pateikta glausta informacija nėra pakankama; reikalingas ir pagrindinių teisės aktų vertimas į daugiau kalbų, kad nuteistieji (suimtieji) užsieniečiai žinotų savo teises ir pareigas bei draudimus ir galėtų jomis tinkamai naudotis.

LKT teigimu, siekiant užtikrinti informacijos suprantamumą laisvės atėmimo vietose esantiems užsieniečiams, riboto interneto prieigos svetainių, kuriomis gali naudotis nuteistieji (suimtieji), minimalus sąrašas papildytas svetaine „Vertėjas“ (<https://vertejas.lt>). Joje asmenys gali pasinaudoti nemokamu teksto vertimo į daugiau nei šimtą populiariausių kalbų, tokiu būdu išverčiant reikiamus dokumentus, teisės aktus ar administracinius sprendimus į jiems suprantamą užsienio kalbą. Seimo kontrolierės vertinimu, tai labai reikalinga priemonė, padedanti kalintiems užsieniečiams palengvinti kalbos barjero keliamus sunkumus, tačiau atkreiptinas dėmesys į tai, jog norint pasinaudoti riboto interneto prieiga, pirmiausia nuteistasis apie tokią galimybę turi žinoti, būti supažindintas su savo teisėmis, pareigomis bei draudimais. Antra, Seimo kontrolieri patikrinus svetainę „Vertėjas“ nustatyta, jog norint išsiversti norimą tekstą, jį reiktų tiesiog perrašyti į atitinkamą svetainės langelį. Taigi, ši priemonė nors ir reikalinga, tačiau nėra labai veiksminga, siekiant išsiversti didesnės apimties tekstus (raštus, teisės aktus ir pan.). Tai tiesiog priemonė, palengvinanti nuteistųjų užsieniečių kasdienį gyvenimą, padedanti susikalbėti. Kartu atkreiptinas dėmesys, kad naudojimasis internetine svetaine „Vertėjas“ galimas tik prisijungiant prie riboto interneto prieigos, kuria naudotis nuteistieji turi galimybę tik ribotą laiką (dažniausiai iki pusvalandžio).

Seimo kontrolierė atkreipia atsakingų pareigūnų dėmesį, kad teisės aktuose įtvirtinta nuteistųjų teisė atvykus į baudmės atlikimo vietą ne vėliau kaip kitą dieną pasirašytinai būti supažindintais su baudmės atlikimo tvarka, jų teisėmis, pareigomis ir draudimais jų gimtąja kalba arba kalba, kurią jie supranta. Tačiau atsižvelgiant į tai, kas nustatyta Seimo kontrolierės atstovų vizito metu, bei iš gautos informacijos, kurią pateikė LKT, darytina išvada, kad kalėjimuose (taip pat ir Pravieniškių 2-ajame kalėjime) nuteistiesiems (suimtiesiems) užsieniečiams, taip pat ir Pareiškėjui, atvykus į baudmės atlikimo vietą, nebuvo ir vis dar nėra tinkamai užtikrinta teisė susipažinti su baudmės atlikimo tvarka, teisėmis, pareigomis ir draudimais gimtąja kalba arba kalba kurią jie supranta, kaip to reikalauja BVK nuostatos ir tarptautiniai teisės aktai. Vizito Pravieniškių 2-ajame kalėjime metu nebuvo rasta dokumentų, kuriuose patys užsieniečiai būtų patvirtinę, kad su teisės aktuose nustatyta baudmės atlikimo tvarka, teisėmis, pareigomis ir draudimais būtų susipažinę gimtąja kalba arba kalba, kurią jie supranta; taip pat nebuvo rasta dokumentų, kurie būtų išversti neoficialiu internetiniu vertimu.

Skundo tyrimo metu LKT papildomai informavo Seimo kontrolierę, kad dar tik planuojama sutarčių pagrindu organizuoti parengtų teisės aktų ir pagrindinės aktualios informacijos, susijusios su pagrindinėmis kalėjimų taisyklėmis, nuteistųjų ir suimtųjų teisėmis bei pareigomis, santraukų vertimą raštu į užsienio kalbas (estų, latvių, prancūzų, vokiečių, lenkų, ukrainiečių, moldavų, kartvelų). Seimo kontrolierė atkreipia LKT pareigūnų dėmesį, kad Moldovos valstybinė kalba yra rumunų kalba, o moldavų kalba (rumunų užrašyta kirilica) naudojama tik Uždnestrėje (Rusijos de facto kontroliuojamas marionetinis separatistinis regionas), todėl siūlytina vertimą į moldavų kalbą pateikti pagal realiai esančių nuteistųjų / suimtųjų poreikį. Pažymėtina, kad tikslios datos, kada planuojama minėtą informaciją išversti, Seimo kontrolierei nebuvo pateikta (šios pažymos 3.2. papunktis), todėl Seimo kontrolierė pažymi, kad pagrindinė informacija, susijusi su bausmės atlikimo tvarka, nuteistųjų (suimtųjų) teisėmis, pareigomis ir draudimais, turėtų būti išverta ir pateikiama užsieniečiams suprantama kalba kuo skubiau.

13. Atsižvelgiant į tai, kas nustatyta, konstatuotina, kad LKT padaliniuose (taip pat ir Pravieniškų 2-ajame kalėjime) nėra tinkamai užtikrinamos nuteistųjų (suimtųjų) užsieniečių nekalbančių / nesuprantančių rusų ir anglų kalbos, teisės būti supažindintiems su jų teisėmis ir pareigomis bei taikomais draudimais gimtąja kalba arba kalba, kurią jie supranta, todėl tyrimas dalyje dėl nuteistiesiems (suimtiesiems) užsieniečiams tinkamai neužtikrinamos teisės suprantama kalba gauti informaciją apie bausmės atlikimo tvarką, teises, pareigas bei draudimus, pripažįstamas pagrįstu.

Dėl teisės teikti skundus, prašymus ir gauti atsakymus suprantama kalba

14. Tyrimo metu buvo vertinama, kaip nuteistieji (suimtieji) užsieniečiai, tarp jų ir Pareiškėjas, nekalbantys anglų / rusų kalbomis, Pravieniškų 2-ajame kalėjime gali teikti skundus, prašymus ir gauti atsakymus suprantama kalba

15. BVK 100 straipsnyje nurodyta, kad laisvės atėmimo bausmės vykdančių įstaigų pareigūnų veiksmai ir jų priimti sprendimai gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios įstaigos direktoriui, o įstaigos direktoriaus veiksmai ir sprendimai gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui.

Rekomendacijoje įtvirtinta, kad kiekvienam atvykusiam kalinamajam ar suimtajam užsieniečiui nedelsiant turi būti pateikiama informacija jam suprantama kalba apie prašymų ir skundų pateikimo taisykles ir tvarką.

16. Iš tyrimo metu LKT pateiktos informacijos matyti, kad nuteistųjų (suimtųjų) užsieniečių rašytiniai skundai (prašymai) priimami valstybine, rusų ir anglų kalbomis; prašymai (skundai) gali būti priimami ir kitomis kalbomis, tokiais atvejais, atsižvelgiant į darbuotojų kompetenciją ir užsienio kalbos mokėjimo lygį, atliekamas šių kreipimūsi neoficialus vertimas arba perkama vertimo paslauga (šios pažymos 2.5. papunktis). LKT teigimu, bendraujant su laisvės atėmimo vietose esančiais užsieniečiais, nekalbančiais rusų ir (ar) anglų kalbomis, pasitelkiami darbuotojai, suprantantys ir sugebantys kalbėtis užsienio piliečiui suprantama kalba (pvz., ispanų, prancūzų, vokiečių ir kt.). LKT taip pat informavo Seimo kontrolierę, kad atsižvelgiant į laisvės atėmimo vietose nustatytą poreikį, planuojama inicijuoti galiojančių sutarčių keitimą arba naujų sutarčių sudarymo procesą, siekiant sudaryti platesnes galimybes nuteistiesiems (suimtiesiems) užsieniečiams naudotis vertimo raštu ir (ar) žodžiu paslaugomis. Tačiau, tyrimo metu Seimo kontrolierė nustatė, kad iki 2024 m. spalio 31 d. minėtų galiojančių sutarčių keitimo / praplėtimo / naujų sutarčių sudarymo procesai inicijuoti nebuvo, todėl jos nėra pakeistos. Kaip teigė LKT, dėl galimybės šių sutarčių pagrindu atlikti nuteistųjų skundų ir prašymų vertimus minėtose sutartyse nėra numatytas, tačiau, atsižvelgiant į poreikį, jis gali būti organizuojamas, apie tai kalėjimų darbuotojai 2024 m. spalio 11 d. informuoti elektroniniu laišku (šios pažymos 3.2. papunktis).

17. Tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas į LKT ir Pravieniškių 2-ojo kalėjimo viršininką, yra kreipęsis su skundais ir prašymais bei gavęs atsakymus lietuvių kalba. Pažymėtina, kad Pareiškėjas, norėdamas pateikti skundą ar prašymą (lietuvių kalba), yra priverstas naudotis kitų nuteistųjų pagalba jį (juos) surašant. Tokią praktiką Seimo kontrolierė vertina kritiškai. Kaip teigia LKT Resocializacijos skyriaus specialistė, atsakinga už Pareiškėjo būrį, gautus atsakymus į Pareiškėjo kreipimuisi neoficialiai išverčia į jam suprantamą kalbą, pasitelkdama internetines vertimo priemones ir programas (šios pažymos 2.9 papunktis).

Seimo kontrolierės atstovų vizito į Pravieniškių 2-ąjį kalėjimą metu nustatyta, kad kalėjime nėra nei vieno pareigūno ar darbuotojo, galinčio bendrauti su Pareiškėju ispanų kalba. Pareiškėjo asmens byloje nebuvo jo atžvilgiu priimtų sprendimų automatinio vertimo į jam suprantamą kalbą kopijų. Seimo kontrolierės atstovai susitikime su Pareiškėju bendravo ispanų kalba. Pareiškėjas Seimo kontrolierės atstovams parodė iš LKT ir Pravieniškių 2-ojo kalėjimo gautus atsakymus į skundus ir prašymus, kurie buvo pateikti lietuvių kalba; tik vienas raštas Pareiškėjui buvo pateiktas ir ispanų kalba, vertimui panaudojus internetines vertimo priemones. Tyrimo metu LKT pateikė papildomą informaciją Seimo kontrolierei, nurodydami, kad nuo šiol (nuo rašto Seimo kontrolierei pateikimo datos, šios pažymos 2.10 papunktis) visi atsakymai bei sprendimai Pareiškėjui verčiami į jam suprantamą ispanų kalbą, pasitelkiant internetines vertimo priemones, o esant poreikiui atsakingi pareigūnai suteikia pagalbą kreipiantis į atitinkamas institucijas. Tai patvirtinančių dokumentų Seimo kontrolierei pateikta nebuvo.

Seimo kontrolierė atkreipia dėmesį, kad nuteistieji užsieniečiai nekalbantys anglų / rusų kalbomis, taip pat ir Pareiškėjas, susiduria su problema ne tik gauti atsakymus į skundus ar prašymus jiems suprantama kalba, bet ir su galimybe pateikti skundus ar prašymus, kuomet yra priversti naudotis kitų nuteistųjų pagalba arba tikėtis pareigūnų geranoriškumo ir pagalbos.

Iš to, kas nustatyta, galima daryti išvadą, kad kreiptis į institucijas Pareiškėjas gali tik pasinaudodamas kitų nuteistųjų ar pareigūnų pagalba padedant surašyti skundą ar prašymą lietuvių kalba, o atsakymų į skundus ir prašymus teikimas Pareiškėjui suprantama kalba priklauso nuo pareigūnų geranoriškumo bei noro padėti, gautus atsakymus bei priimtus sprendimus kartais išverčiant naudojantis internetinėmis vertimo priemonėmis.

18. Atsižvelgdama į nustatytas aplinkybes, Seimo kontrolierė konstatuoja, kad LKT ir Pravieniškių 2-asis kalėjimas tyrimo metu ėmėsi veiksmų, kad užtikrintų Pareiškėjui skirtų raštų neoficialų vertimą į jam suprantamą ispanų kalbą. Vis dėlto, vertintina, kad nuteistųjų / suimtųjų užsieniečių galimybės apskūsti galimai netinkamus pareigūnų veiksmus (neveikimą) bei gauti atsakymus į prašymus ar skundus suprantama kalba (išskyrus rusų ir anglų), yra gana ribotos: kai kuriais atvejais jos yra daugiau teorinės (galimybė naudotis oficialaus vertimo paslauga pagal LKT sudarytas sutartis su vertimo įmonėmis) arba teikiamos tik pareigūnų geranoriškumo pagrindu (oficialius dokumentus, susijusius su nuteistųjų teisėmis ir pareigomis baismės atlikimo metu, pareigūnams išverčiant žodžiu, naudojantis internetinėmis automatinio vertimo priemonėmis, raštu ne visuomet nefiksuojant, kas buvo išversta ir (ar) nuteistasis su vertimu susipažino bei jį suprato). Taigi, tyrimas dalyje dėl užsieniečių, kalbančių kitomis nei anglų ir rusų kalbomis, teisės teikti skundus, prašymus ir gauti atsakymus suprantama kalba, pripažįstamas pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAI

19. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia savo iniciatyva pradėtą tyrimą įvertinti, dėl užsieniečių nekalbančių anglų / rusų kalbomis teisės jiems suprantama kalba gauti informaciją apie baismės atlikimo tvarką, nuteistųjų teises, pareigas bei taikomus draudimus, pripažinti pagrįstu.

20. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia savo iniciatyva pradėtą tyrimą įvertinti, ar LKT kalėjimuose pareigūnai tinkamai užtikrina užsieniečių nuteistųjų (suimtųjų), kalbančių kitomis nei anglų ir rusų kalbomis, teisę teikti skundus, prašymus ir gauti atsakymus suprantama kalba, pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJOS

21. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14 ir 17 punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė LKT direktoriui rekomenduoja užtikrinti, kad visuose kalėjimuose:

21.1. nuteistieji / suimtieji būtų tinkamai supažindinami su bausmės atlikimo tvarka, teisėmis, pareigomis ir draudimais jiems suprantama kalba, kaip to reikalauja BVK nuostatos ir tarptautiniai teisės aktai;

21.2. būtų užtikrinta nuteistųjų / suimtųjų užsieniečių teisė gauti dėl jų priimtų administracinių sprendimų vertimą į jiems suprantamą kalbą ir galimybė apskusti šiuos sprendimus, organizuojant oficialų sprendimų vertimą, o nesant tokios galimybės – atliekant vertimą pasitelkiant internetines vertimo priemones;

21.3. būtų sudarytos sąlygos nuteistiesiems / suimtiesiems užsieniečiams rašytinius skundus ir prašymus pateikti jiems suprantama kalba.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė